

თამარ მახარობლიძე

ტერმინთა პრობლემა ქართულ ჟესტურ ენაში

ყრუები საქართველოში წარმოადგენენ ლინგვისტურ უმცირესობას, რომელთა უფლებების დაცვას სახელმწიფო ცდილობს შესაბამისი კანონებით. საქართველოს კანონში „შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სოციალური დაცვის შესახებ (მუხლი №5) აღნიშნულია: „სახელმწიფო ცნობს ჟესტების ენას პიროვნებათშორისი ურთიერთობის საშუალებად და უზრუნველყოფს აუცილებელი პირობების შექმნას მისი გამოყენებისა და განვითარებისათვის“. საერთოდ, მსოფლიოს ყველა ქვეყანაში ჟესტურ ენებს გამოიყენებენ ყრუ და სმენადაქვეითებული ადამიანები. საქართველოში ყოველი სახელმწიფო დაწესებულება ვალდებულია, უზრუნველყოს ყრუთა მომსახურება სურდოთარჯიმნებით. შესაბამისად, საჭიროა, რომ საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ისწავლებოდეს ასეთი სპეციალობა. მნიშვნელოვანია ის ფაქტიც, რომ განათლების კანონში 2010 წელს შევიდა ცვლილება, რომლის მიხედვითაც „სენსორული დარღვევის მიმართულებით სპეციალიზებულ სკოლაში, სადაც განათლებას იღებენ სმენის დარღვევის მქონე მოსწავლეები, გამოიყენება ჟესტების ენა და მისი ანალოგები“. იმისთვის, რომ სწავლება ქართულ ჟესტურ ენაზე რეალურად შესაძლებელი გახდეს, საჭიროა ამ ენის გამოკვლევა და რიგი სამეცნიერო სამუშაოების ჩატარება, კერძოდ, ლექსიკონების შექმნა, გრამატიკული კატეგორიების დეტალური ანალიზი, ენის ნორმების დადგენა, მეთოდის შემუშავება, ენის დონეების განსაზღვრა, და ა.შ.

საერთოდ, ყრუთა თემების წევრები კრეატიული ბუნების ხალხია და ხშირად ისინი თავად ქმნიან ჟესტებს. არის ოჯახები, რომელთაც არ იციან იმ ქვეყნის ჟესტური ენა და თავისი ოჯახის ყრუ წევრებთან ურთიერთობენ გამოგონილი ჟესტებით ან, უმეტეს შემთხვევაში, იზოლაციაში არიან კომუნიკაციური პრობლემის გამო. ამდენად, ჟესტური ენის ცოდნა ყრუთათვის აუცილებელია მათივე საზოგადოებაში სრულფასოვანი წევრობისთვის. საერთოდ, ყრუთა თემის წევრებისათვის დამახასიათებელია ბილინგვიზმი – ჟესტური და სამეტყველო ენების ცოდნა. ამრიგად, სათანადო ჟესტური ტერმინებისა და, საერთოდ, ქართული ჟესტური ენის ლექსიკონის შექმნა არის ამ თემისთვის სასიცოცხლო მნიშვნელობის საკითხი, რადგანაც ყრუთა

და სმენადაქვეითებულ ადამიანთა ყველა პრობლემა კომუნიკაციას უკავშირდება. ამ პრობლემების გადაჭრა კი შესაბამისი ლინგვისტური სამუშაოებითაა შესაძლებელი. ამჟამად მსოფლიოს წამყვან უნივერსიტეტებში წარმატებით მიმდინარეობს ქესტური ენების კვლევები და ძალზე სამწუხაროა, რომ დღესდღეობით ქართული ქესტური ენის მიმართულებით მხოლოდ ორიოდ წიგნი გვაქვს.

უნდა აღინიშნოს, რომ საბჭოთა პერიოდში ქართული ქესტური ენა განიცდიდა რუსულის გავლენას. ამ ენობრივი დომინანტის კვალი ნათლად ჩანს როგორც ძველ ანბანში, ასევე ლექსიკაშიც. ფაქტობრივად, რუსული ქესტური ენა საფუძვლად დაედო საბჭოთა კავშირის ხალხების ქესტურ ენებს და საბოლოოდ მივიღეთ ერთიანი საბჭოთა ქესტური ენა, რომელიც წარმატებით გამოიყენებოდა ყრუთა საკომუნიკაციოდ ამ სივრცეში. ყრუ ადამიანები დღესაც ინარჩუნებენ ურთიერთობას ამ ენაზე. თუმცა უკვე მიმდინარეობს ქესტურ ენათა ნაციონალიზაცია და დაწყებულია რეინტეგრაციის პროცესი. ლექსიკისაგან განსახვავებით, ქესტური ენის გრამატიკული დონეები შედარებით თავისუფალია რუსული ზეგავლენისა და ნასესხობებისაგან. თუმცა მიმდინარე ეტაპზე ლექსიკაში მომხდარი ცვლილებები ყველაზე უკეთ ასახავენ ამ ნაციონალიზაციის პროცესს.

ლექსიკონზე მუშაობისას ყველაზე მეტი ძალისხმევა სჭირდება ტერმინთა საკითხს. ამ ენაზე ტერმინთა უმეტესობა არ არსებობს. ამ კუთხით დგას მრავალი პრობლემა, დაწყებული სასკოლო სახელმძღვანელოების დონეზე საგნობრივი ტერმინოლოგიიდან და დამთავრებული პროფესიული ტერმინებით. აქ ჩასატარებელია სამეცნიერო ტიპოლოგიური კვლევები და დიდი შემოქმედებითი ხასიათის სამუშაო ყრუ წყაროებთან ერთად, რათა შეირჩეს საბოლოო ვერსიები ამა თუ იმ კონკრეტულ ტერმინთან დაკავშირებით.

ქართულ ქესტურ ტერმინთა ელექტრონული ლექსიკონის პროექტი ყრუთა ფართო საზოგადოებაზე დაყრდნობით შეიმუშავებს და წარმოადგენს ტერმინებს. უნდა შეიქმნას სპეციალური პროგრამული ვებსაიტი და დესკტოპ აპლიკაცია ქართულ ქესტურ ტერმინთა ლექსიკონისთვის. საიტს ექნება ფორუმი, სადაც ყველა დაინტერესებულ პირს შეეძლება თავისი ვერსიის ვიდეო ფორმატის ან ვერბალური ფორმატის შემოთავაზება. შემოთავაზებული ვერსიები განიხილება ენობრივი აზროვნების თვალსაზრისით და კინეტიკური ნავიგაციის თვალსაზრისით. ყოველი ტერმინის საბოლოო ვერსია თემის უმრავლესობის დასტურით უნდა იყოს მიღებული. ტერმიონთა შემუშავე-

ბის პროექტის სამუშაოები მოიაზრებს:

- ✓ ტიპოლოგიურ სამუშაოებს, რაც გულისხმობს ტერმინთა სხვადასხვა ენაზე (ძირითადად ამერიკული, ბრიტანული, გერმანული და ასევე სხვა ევროპული ჟესტური ენების ბაზები) არსებულ ფორმათა ანალიზსა და შეპირისპირებას და უცხოური გამოცდილების გაზიარებას;
- ✓ ქართული ჟესტური ენის წყაროებთან ლინგვისტურ მუშაობას;
- ✓ ონლაინრეჟიმში ყრუთა ფართო წრეების ჩართულობას კონკრეტული ტერმინის შესახებ მსჯელობაში;
- ✓ ქართველი ენათმეცნიერებისა და საძიებო მიმართულებების სპეციალისტთა ფართო სპექტრის ჩართულობას ჟესტმომოქმედებით პროცესში;
- ✓ სიტყვა-ჟესტის საბოლოო ფორმის ჩამოყალიბებას, მის ვერბალურ აღწერას და საბოლოო რედაქტირებას;
- ✓ სიტყვა-ჟესტის ფოტო, გრაფიკული, ანიმაციური და ვიდეო-ფორმატების შექმნას საიტზე საბოლოო ვერსიის განთავსებას;
- ✓ პროგრამული საიტისა და აპლიკაციის შექმნის ტექნიკურ სამუშაოებს.

ამ ტიპის პროექტის განსახორციელებლად უნდა განხორციელდეს ტექნიკური სახის შემდეგი აქტივობები:

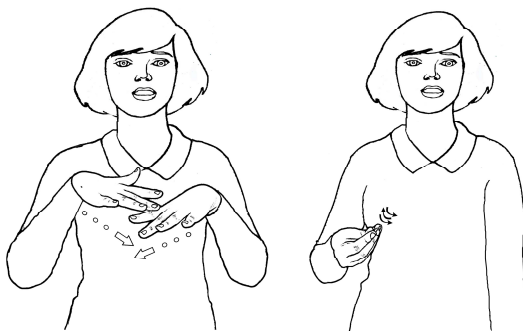
- ✓ საიტის დიზაინის შექმნა და აწყობა (HTML, CSS, Photoshop);
- ✓ ბაზის სტრუქტურის შექმნა (MySQL);
- ✓ ადმინ პანელის შექმნა და მისი ოფციები: წაშლა, ჩასწორება, დამატება (PHP);
- ✓ საძიებო სისტემის პროგრამული ნაწილის ნავიგაციის შექმნა და client-საიტზე
- ✓ გამართვა (PHP);
- ✓ ფორუმის შექმნა (PHP, javascript);
- ✓ სტატისტიკის სერვერის ინსტალაცია საიტზე – აღმრიცხველი სკრიპტი (ქაუნთერი);
- ✓ საიტის გატესტვა და გამართვა;
- ✓ დესკტოპაპლიკაციის მომზადება;
- ✓ ოფლაინ ინტერფეისის შექმნა (visual studio, c#);
- ✓ ოფლაინ ნავიგაციის შექმნა (c#);
- ✓ აპლიკაციურ ლექსიკონში სიტყვების დამატება / რედაქტირება;
- ✓ აპლიკაციური საინსტალაციო პაკეტის შექმნა (visual studio).

საწყის ეტაპზე დესკტოპ აპლიკაციის ფორმატით წარმოდგენილი უნდა იყოს სოციალურ-პოლიტიკური, იურიდიული, ეკონომიკური და საკომუნიკაციო სფეროთა ტერმინების მინიმალური ბაზა სიტყვა-ჟესტების შესაბამისი ვიზუალური ფორმატით: გრაფიკული, ანიმაციური და ფოტო-ვიდეო სახით. ტერმინთა ლექსიკონი უნდა იყოს მაღალი მეცნიერული ღირებულების პროდუქტი, რომელიც პრაქტიკულად დაეხმარება საქართველოში მცხოვრებ ყრუ და სმენადაქვეითებულ ადამიანებს სამოქალაქო საზოგადოებაში ინტეგრაციის პროცესში. უშუალო ბენეფიციარები იქნებიან საქართველოში მცხოვრები ყრუ და სმენადაქვეითებული ადამიანები და ყველა კონკრეტული სიტუაციიდან გამომდინარე, მათთან საქმიან კონტაქტში მყოფი სმენიანი ადამიანები. ამდენად, პროექტის პროდუქტის მოსალოდნელი მომხმარებელია:

- ✓ საქართველოს ყრუ და სმენადაქვეითებული მოსახლეობა;
- ✓ ყრუთა ოჯახის წევრები;
- ✓ სურდოპედაგოგები;
- ✓ სურდოთარჯიმნები;
- ✓ სხვადასხვა მიმართულების ქართველი ლინგვისტები;
- ✓ საერთაშორისო საენათმეცნიერო წრეები;
- ✓ უნარშეზღუდულ ადამიანების თემებზე მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციების თანამშრომლები.

ქართული ჟესტური ენის ლექსიკონის ინსტიტუციური მომხმარებლები იქნებიან: საქართველოს ყრუთა კავშირი, ბიბლიოთეკები საქართველოში და საზღვარგარეთ, უნივერსიტეტები საქართველოში და საზღვარგარეთ, ყრუთა სკოლები, სახელმწიფო ტელევიზია, სახელმწიფო დაწესებულებები, უნარშეზღუდული ადამიანების თემებზე მომუშავე არასამთავრობო ორგანიზაციები და საქართველოს საპატრიარქო.

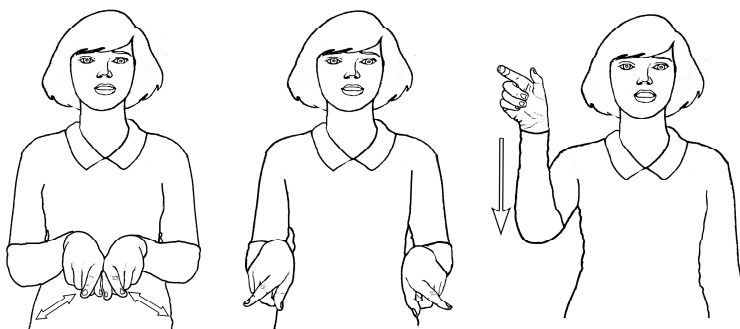
ტერმინთა ნიმუშებად მოგვყავს რამდენიმე შემუშავებული ფორმა:

ალგებრა

ალგებრა „მათემატიკის დარგი“

ორნაწილიანი ჟესტის პირველი ნაწილია ორხელიანი, სიმეტრიული, დინამიკური სიტყვა-ჟესტი „უჯრა“ – ხელისგულები ქვემოთაა მიმართული და ერთმანეთის პარალელურად ხელები გაშლილი თითების მონაცვლებითი რხევით წინ და ქვევით მიემართება. ჟესტის მეორე ნაწილში წარმოდგენილია სიტყვა-ჟესტი „ანგარიში“ – ხელისგული ზევითაა მიმართული, მარჯვენა თითის წვერებს ცერი ეხება განმეორებითი მოძრაობით. ჟესტი წარმოდგენილია მკერდის დონეზე.

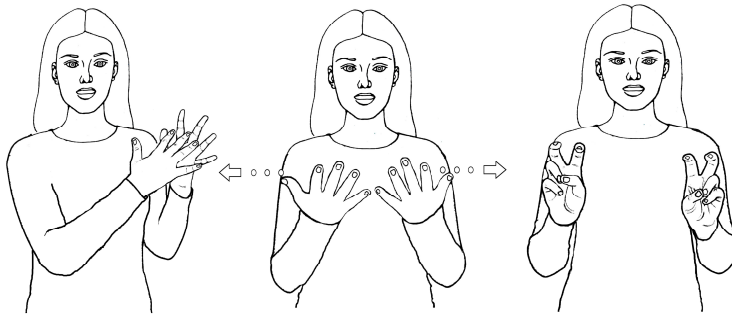

აბიტატორი

აბიტატორი „პირი, რომელიც აგიტაციას ეწევა“

ორნაწილიანი ჟესტის პირველი ნაწილია ორხელიანი, სიმეტრიული, დინამიკური სიტყვა-ჟესტი „აგიტაცია“ – ხელისგულები ქვემოთაა მიმართული, ძ-პოზიცია: გაშლილია საჩვენებელი თითი, დანარ-

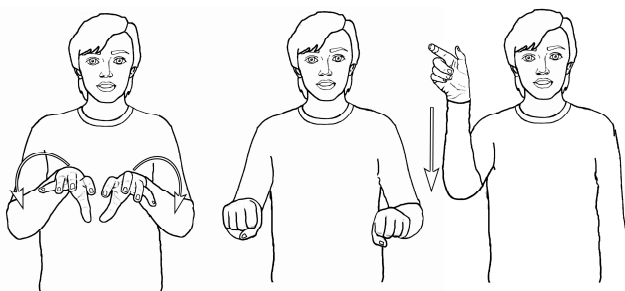
ჩენი თითები კრავენ მუშტს (მ დაქტილის ფორმა), ამავე კონფიგურაციით ხელები იწევა განზე, მოძრაობა სრულდება ორჯერ. ჟესტის ბოლო ნაწილია ერთხელიანი, დინამიკური სიტყვა-ჟესტი „ადამიანი“ – ხელისგული მიმართულია ქვემოთ, ოდნავ მოხრილი საჩვენებელი და ცერი თითები გამოსახვენ ღია წრეს და ხელი ქვემოთ ეშვება. ჟესტი წარმოდგენილია მკერდისა და მხრების დონეზე.

აბრარული

აგრარული „მიწათმოქმედებასთან დაკავშირებული“

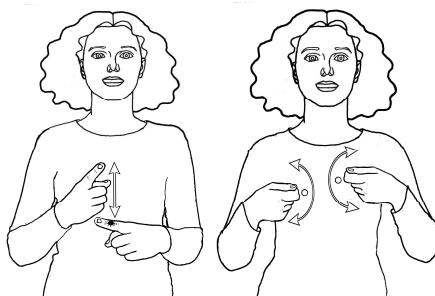
ორნაწილიანი ჟესტის პირველი ნაწილია ორხელიანი, სიმეტრიული, დინამიკური სიტყვა-ჟესტი „სოფელი“ – ხელისგულები ერთმანეთისკენაა მიმართული, პირველ პოზიციაში გაშლილი ხუთი თითით მარჯვენა ხელი ეხება გაშლილ მარცხენა ხელისგულს და ქვემოთ ჩამოცურდება. ჟესტის მეორე ნაწილია ორხელიანი, სიმეტრიული, დინამიკური სიტყვა-ჟესტი „მრავალფეროვნება“ – ხელისგულები მიმართულია სხეულისკენ, ხუთი გაშლილი თითი თანმიმდევრულად მოძრაობს და ხელები განზე იწევა და შორდება ერთმანეთს. ჟესტის მესამე ნაწილია ორხელიანი, სიმეტრიული, დინამიკური სიტყვა-ჟესტი „დანიშნულება“ – ხელისგულები მიმართულია წინ, მოხრილია საჩვენებელი და შუა თითები, დანარჩენი თითები ჩაკეცილია. ჟესტი სრულდება მკერდის დონეზე.

აბრესორი

აგრესორი „თავდამსხმელი“

ორნაწილიანი ჟესტის პირველი ნაწილია ორხელიანი, სიმეტრიული, დინამიკური სიტყვა-ჟესტი „აგრესია“ / „დაპყრობა“ – ხელისგულები ქვემოთაა მიმართული, პირველ პოზიციაში ოდნავ ფალანგებში მოხრილი გაშლილი ხუთი თითით მოძრაობა სრულდება რკალურად შიგნიდან გარეთ, მომდევნო ფაზაში არის შეკრული მუშტები. ჟესტის ბოლო ნაწილია ერთხელიანი, დინამიკური სიტყვა-ჟესტი „ადამიანი“ – ხელისგული მიმართულია ქვემოთ, ოდნავ მოხრილი საჩვენებელი და ცერი თითები გამოსახვენ ღია წრეს და ხელი ქვემოთ ეშვება. ჟესტი წარმოდგენილია მკერდისა და მხრების დონეზე.

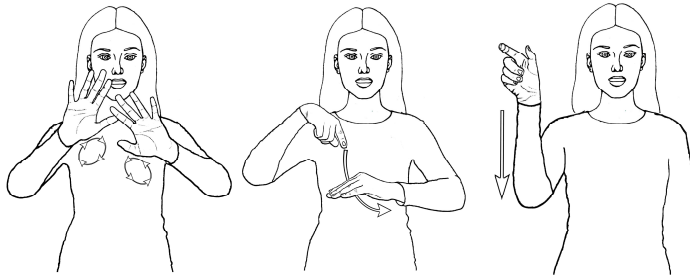

ალუმინი

ალუმინი „ჭედადი, მსუბუქი ლითონი“

ორნაწილიანი ჟესტის პირველი ნაწილია ორხელიანი, ასიმეტრიული, დინამიკური სიტყვა-ჟესტი „რკინა“ – ხელისგულები მიმართულია სხეულისკენ, პირველ ფაზაში თითები მუშტადაა შეკრული, მხოლოდ საჩვენებელი თითებია გაშლილი, ზემოთ აწეული მარჯვენა

ხელის საჩვენებელი თითი განმეორებითი მოძრაობით ეხება მარცხენა ხელის გაშლილ საჩვენებელ თითს. ჟესტის მეორე ნაწილია ორხელიანი, სიმეტრიული, დინამიკური სიტყვა-ჟესტი „დრეკადი“ – ხელისგულები მიმართულია სხეულისკენ, მუშტად შეკრული ხელები რკალური ტრაექტორიით ეხება სხეულს და განმეორებითი მოძრაობით ზემოთ-ქვემოთ მიემართება. ჟესტი სრულდება მკერდის დონეზე.

ალეგორია

ალეგორია „აზრის ქარაგმულად გამოხატვა“

რთული ჟესტის პირველი ნაწილია ორხელიანი, სიმეტრიული, დინამიკური სიტყვა-ჟესტი „წარმოსახვა“ – პირველ ფაზაში არის სიმეტრიული ჟესტი, გაშლილი ხელისგულები მიმართულია წინ და სრულდება წრიული მოძრაობებით. ჟესტის მეორე ნაწილია ორხელიანი, ასიმეტრიული, დინამიკური სიტყვა-ჟესტი „გამომდინარე“ – მარჯვენა დომინანტი ხელის ხელისგული ქვემოთაა მიმართული, მუშტად შეკრული თითებითა და გაშლილი საჩვენებელი თითით მარჯვენა ხელი ქვემოთ მიემართება და მარცხენა ხელის ქვემოდან გამოტარებით ზემოთ ამოდის. მარცხენა პასიური ხელის ხელისგული ქვემოთაა მიმართული ოდნავ მოხრილი თითებით. ჟესტის ბოლო ნაწილია ერთხელიანი, დინამიკური სიტყვა-ჟესტი „ადამიანი“ – ხელისგული მიმართულია ქვემოთ, ოდნავ მოხრილი საჩვენებელი და ცერი თითები გამოსახვენ ღია წრეს და ხელი ქვემოთ ეშვება. ჟესტი წარმოდგენილია მკერდისა და მხრების დონეზე.

აქვე მოვიყვანთ ამერიკელ ყრუთა საზოგადოებაში გავრცელებულ ძირითად აბრევიატურულ ტერმინებს:

CODA – მოზარდი, ყრუს ბავშვი ან ვისაც ოჯახის ყრუ წევრი ჰყავს;

SEE- Signed Exact English – ზუსტი ჟესტური ინგლისური;

NMM or NMS- Non Manual Markers or Non Manual Signals. გრამატიკის ელემენტები, მორფემები – არამანუალური (მიმიკა, სხეული, თავის ქნევა);

IP Relay – ყრუთა სატელეფონო სერვისი საკომუნიკაციო ასისტენტის (CA) მეშვეობით ინტერნეტით მსმენელებთან დასაკავშირებლად;

TDD – ყრუთა სატელეკომუნიკაციო ფორმატი (და TTY); TRS- სატელეკომუნიკაციო სარელეო სერვისი საკომუნიკაციო ასისტენტის (CA) მეშვეობით;

TTY – ტელეტიპის მანქანა – ყრუთა საკომუნიკაციოდ. სარელეო სერვისი;

VRI – ვიდეო ინტერპრეტაცია, სატელეფონო კონტაქტებისთვის არ გამოიყენება, არამედ ადგილობრივი თარგმანებისთვის;

VRS – ვიდეო სარელეო სერვისი, რომელიც ყრუს აერთებს სმენიან აბონენტთან VRS ცენტრით და არ იკარგება ინფორმაცია.

ზემოთ მოყვანილი ამერიკული ფორმები საერთაშორისო ტერმინებად გამოიყენება ყრუთა საზოგადოებაში.

ქართული ჟესტური ენის ტერმინთა საკითხი დროულ გადაწყვეტას მოითხოვს.

ლიტერატურა

Mark Aronoff, Irit Meir and Wendy Sandler. 2005. The Paradox of Sign Language Morphology. *Journal of Linguistic Society of America*. Language 81 (2), 301-344.

Bahan, Benjamin. 1996. *Non-manual realization of agreement in American Sign Language*. PHD dissertation. Boston University.

Baker-Shenk, Charlotte & Cokely, Dennis. 1991. *American Sign Language. A Teacher's Resource Text of Grammar and Culture*. Clerc Books. Gallaudet University Press. Washington D.C.

Brentari, Diane. 2010. *Sign Languages*. Cambridge University Press, Cambridge.

Emmorey, Karen & Reilly, Judy. 1995. *Language, Gesture, and Space*. Ed. Lawrence Erlbaum Associates: Hillsdale, NJ.

Kendon, Adam. 1994. "Human Gestures" In: K.R. Gibson and T. Ingold (ed.) *Tools, Language and Cognition in Human Evolution*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 43-63.

Liddell, Scott. 2003. *Grammar Gesture and meaning in American Sign*

Language. Cambridge: Cambridge University Press.

Lillo-Martin, Diane. Two kinds of null arguments in American Sign Language. *Natural Language and Linguistic Theory* 4. 1986. 415-44

Makharoblidze, Tamar. 2012. *kartuli jest'uri ena* [Georgian Sign Language]. Ministry of Education and Science, USIAD, Save Children International. Tbilisi.

Makharoblidze, Tamar. 2007. *bask'uri da kartuli dest'inaciuri sist'emebis t'ip'ologia* [Typology of the Destinative Systems of Basque and Georgian]. A. Chikobava Institute of Linguistics. Tbilisi.

Makharoblidze, Tamar. 2012. On the Category of Version in Georgian. *Kadmos. A journal of the humanities*. 4.2012. Ilia State University. Tbilisi. 154-213.

Meier Richard P. 1982. Icons analogues and morphemes: The acquisition of verb agreement in American Sign Language. PHD dissertation. University of California, San Diego.

Meir, Irit; Padden, Carol; Aronoff, Mark; Sandler, Wendy. 2006. Re-Thinking sign language verb classes: The body as subject. *Sign Languages: spinning and unraveling the past, present and future. TISLR9, forty five papers and three posters from the 9th. Theoretical Issues in Sign Language Research Conference*, Florianopolis, Brazil. 531-563.

Padden, Carol. 1983. *Interaction of morphology and syntax in American Sign Language*. PHD dissertation. University of California, San Diego.

Perniss, Pamela. 2007. *Space and Iconicity in German Sign Language (DGS)*. PHD dissertation. MPI Series in Psycholinguistics 45, Radboud University Nijmegen.

Pfau, Ronald, Steinbach, Markus & Woll, Bencie (eds.) 2012. *Sign language. An international handbook (HSK - Handbooks of linguistics and communication science)*. Berlin: Mouton de Gruyter.

Sandler, Wendy & Lillo-Martin, Diane. 2006. *Sign language and linguistic universals*. Cambridge: Cambridge University Press.

Thompson Robin, Emmorey Karen & Kluender Robert. 2006. The relationship between eye gaze and verb agreement in American Sign Language: An eye tracking study. *Natural language and Linguistic theory*. 24. 571-604.

Tuite, Kevin. 2009. [The production of gesture](#). *Semiotica*. Vol. 93, Issue 1-2. Online -1613-3692, ISSN Print 0037-1998, DOI: 10.1515/semi.1993.93.1-2. 83, October 2009. 83-106.

Tamar Makharoblidze

The problem of terms in the Georgian Sign language

Summary

The deaf and hard of hearing people are the linguistic minority in Georgia, whose biggest problem is lack of communication. The state tries to solve their problems with the proper laws. The law "About Social Protection of Disabled Persons" says: "The State recognizes the sign language as the means for inter-person relationship and guarantees to provide the necessary conditions for its usage and development" (Article 15). Usually the sign languages are used by the deaf and hard of hearing people all over the world. The state organizations should provide such citizens by the interpreters from the sign languages. It's also important that some changes were made in educational law: "In the specialized schools of sensor disabilities where the deaf and hard of hearing pupils receive the education the sign language is used and its analogs." (15.12. 2010. N4042; Georgian Education Law, article 4. The language of teaching) In order to overcome the problem of communication for the deaf and hard of hearing people, it is necessary to provide the scientific investigations of Georgian sign language, to learn its grammar providing the detailed analysis for the each grammatical category, creating the dictionaries, finding out the norms for this language, defining the language levels, working on the methodology of teaching Georgian sign language, etc. The most important goal is to have a dictionary of Georgian sign language with the investigated terminology for different fields.

Usually the deaf people are very creative and often they are inventing the signs, and their family members are using these individual signs don't knowing the existed sign language in their country. Such people can't communicate with the other members of the deaf community in Georgia and they stay isolated because of communication problem. That's why it's very important for the deaf and hard of hearing people to know the sign language and to be the full right members of their own community. Usually these people are bilingual using both languages – spoken and sign. Taking into consideration all aforementioned lexical and terminology problems are very important for these people. Many leading Universities are investigating and teaching the sign languages worldwide and it's a very pity that till now we have a very few number of books about the Georgian sign language.

In the Soviet period the sign languages were under the influence of Russian. This Russian influence is easy to find in the old Georgian dactyl alphabet, which was totally based on the Russian one and in the lexical units as

well. From one hand the deaf people could communicate in this “Soviet sign language” and they care to keep this possibility, but from another hand the process of nationalization began everywhere in post Soviet space and the sign languages are reintegrating. Although the grammar of Georgian sign language was free from the Russian elements unlike the lexical level, but this process of reintegration is better reflected on the lexical level of the language.

While working on the dictionary of the Georgian sign language we’ll need to have some special efforts for terminology as this language has a very poor number of the sign units – as terms and in this regard, there are the problems in each field, starting from the school textbooks and including the professional terminology. The scientific typological researches accompanied with some creative works should be performed together with the language sources for the each term in order to select the final versions for any concrete case.